

Dobrudzsában látta meg a napvilágot

A Magyarremetén élő **Bálint Mihály** családját 1949-ben az épülő Duna-csatornához deportálták, ő maga ott született több mint hetven esztendővel ezelőtt, egy Satu Nou nevű faluban, mely Mircea Vodă községhez tartozott. Már tavaly készültem vele elbeszélgetni az életéről, de csak nemrég, november elején vitt az utam Remetére. Beszélgetőtársam fia egyébként Magyarremete község alpolgármestere, Bálint György.

Nehezen indult el a visszaemlékezés útján Bálint Mihály, de amint ráállt a múltba vezető ösvényre, már nem kellett biztatni, több mint egy órán át mesélt a nagyszülőkről, a felmenők megpróbáltatásairól, a kitelepítésről, a Dobrudzsában eltöltött évekről, az ottani nehéz körülményekről, s eljutottunk a mai nyugalmas nyugdíjas évekig.

– A családom Belényesújlakon élt, a nagyszüleim, szüleim. Édesapámnak még volt öt lánytestvére, ő volt fiú egyedül a családban. Abban az időben mijük volt az embereknek, a falusi családoknak? Hát földjük. A lányok mind férjhez mentek, és a családi vagyonból kikapták a nekik járó földrészüket – hogy ez mennyi volt pontosan mindegyiknek, ezt ma már nem tudnám megmondani –, de a családi birtok továbbra egy tömbben maradt, pedig a nagyapám az egészet már nem használta, csak egy részét, a lányok családjai művelték már a többit. Amikor aztán beindult a nagygazdák összeírása, az egész területet egy család tulajdonának tekintették, mondták, hű, ennek milyen sok földje van, pedig az összes, a lányokéval együtt, nem volt több, mint tizenkét hektár. A faluban még egy családnak volt hasonló területű földje. Nagyapám akkor már a vasútnál dolgozott mint váltókezelő a helyi állomáson, de ő volt bírós a faluban. Bizonyára ez sem tetszett azoknak, akik

Bálint Mihály magyarremetei otthonában

ítélkeztek felette. Éjszaka jöttek érte, és elvitték Tenkére; mindez 1949-ben történt. Nagyapámat és édesapámat letartóztatták, édesanyám és a lánytestvérek a tenkei fürdőben létesített gyűjtőtáborba kerültek, majd bevitték őket Belényesbe és Nagyváradra, onnan vették őket a Duna-csatornához – én akkor még nem éltem. Én már a Duna-csatorna mellett, egy Satu Nou nevű faluban születtem, Dobrudzsában, 1950. május 9-én, Medgidia járásban. Ott épült a Duna-csatorna – ahogy mi mondtuk, a kanális –, kézi erővel, csákánnyal, lapáttal, s targoncával hordták az anyagot. Ezek mind csak később, amikor már nagyobb lettem, maradtak meg a tudatomban, ahogy a szüleim mesélték, akik maguk is így dolgoztak ott. Amikor odaértek a szüleim, azt mondták nekik: ez a te házad itt. Kint a legelőn nem volt semmilyen épület, de édesapám, aki mindig is leleményes volt, deszkából, kartonpapírból, amit össze tudott gyűjteni, abból csinált valamilyen lakást. De mindig találtak segítőkre is, ott is. Támogatták őket, például kátránypapírt hoztak, ezzel fedték be a tákolmányt. Szerencse a szerencsétlenségben: Satu Nou falu végén volt egy lakatlan, elhanyagolt ház, és megengedték, hogy oda beköltözzünk, de az olyan leromlott volt – ahogy

Magyarremetei háza előtt

a szüleim mondták –, hogy keresztül lehetett látni a falon. Édesapám és édesanyám addig javígtatták, sárral, földdel betapasztották – malter nem volt –, hogy lehetett valahogy lakni benne. Abban az időben ott hidegek voltak a telek, ha bevittek egy veder vizet, reggelre befagyott benne a víz, alig tudták feltörni a jeget. Egy évvel utánam megszületett a húgom. Azt is el kell hogy mondjam, édesapám megszökött a táborból, hazajött élelmiszérért. Hogy ne ismerjék fel, eltorzította magát, a vonatról nem az állomás felé eső oldalon szállt le, hanem a másik oldalon, elbújt, amíg el nem ment a vonat, azután ment csak haza. De éjszaka már verték az ablakot – az a ház volt, melyben ma a belényesújlaki kultúrház működik –, de elbújt, és amikor élelmiszert vett magához a családja számára, visszament a dobrudzsai kényszerlakhelyre, ahová a családot deportálták. 1954-ig kellett ott lakniuk. Amíg ott éltek, a család felnőtt tagjai a Dunacsatorna építésén dolgoztak. Az ottléthez az is hozzátartozott, hogy minden nap jelentkezni kellett a hatóságoknál. A munkájukért valamennyi pénzt is kaptak, természetesen nem annyit, mint az ott alkalmazott munkások, hiszen ők deportáltak voltak. Több más deportált család is élt ott, de az emberek annyira féltek, hogy nem is nagyon érdeklődtek, ki honnan jött, csak éltek egymás mellett, nem nagyon mertek egymással még beszélni sem. Amikor 1954-ben hazaengedtek bennünket, én még öt éves sem voltam. Ahogy a szüleim később mesélték, egy központi határozat rendelkezett arról, hogy aki akar, maradhat és dolgozhat ott, aki nem, az hazamehet. A szüleim természetesen ez utóbbit választották, végre megszabadultak a deportálás kínjaitól, és hazajöhettek.

– *Hogyan alakult a család élete a továbbiakban?*

– Édesapám kérte a néptanáctól, hogy a két házuktól legalább az egyiket adják vissza. Nagypám tárt karokkal fogadta volna be a hazatérő családot, de ők az édesanyám szüleihez költöztek. A földeket nem kapták vissza, abban az időben kezdődött el a mezőgazdasági társulások megalakulása, oda került a föld egy része: újra kisajátították. A területeket az 1990-es évek elején megjelent földtörvény után visszakapta a család, de nem mindet.

– *Az ön élete miként alakult később, hol járt iskolába?*

– Szülőfalumban, Belényesújlakon végeztem el az általános iskolát. Én sohasem voltam pionír, engem sosem vettek fel a szervezetbe. Miután elvégeztem a nyolc osztályt, Belényesbe akartam menni szakiskolába, vilanyszerelő-mesterséget akartam volna. Három nap kellett, hogy beadjam a szükséges iratokat, eközben találkoztam egy erdőszel, s ő azt mondta, hogy az erdőszeti hivatalnak lakatosmesterséget tudó négy munkásra van szüksége. Így kerültem aztán Nagyszebenbe, hogy kitanuljam a lakatosmesterséget, másik három kollégával együtt. Miután elvégeztem a hároméves szakiskolát, Körösjánosfalvára kerültem munkásnak, katonaság után pedig elmentem dolgozni a Belényesben abban az időben beinduló bútorgyárba. Azt még szeretném hozzátenni, hogy sohasem kért fel senki, hogy legyek párttag, gondolom, a múltam miatt. Másfél éves kihagyással – többet akartam keresni, és átmentem az Înfrățirea gyárba – végig a bútorgyárban dolgoztam, onnan mentem nyugdíjba. A feleségemmel is a közös munkahelyünkön ismerkedtünk meg, 1972-ben házasodtunk össze, azóta itt lakunk Magyarremetén. Két gyerekünk van, György, aki családjával itt lakik velünk, és a lányom, ő Nagyváradon él, nyomdában dolgozik. 2006-ban volt egy preinfarktusom, bevittek a kórházba, s többé nem mentem vissza dolgozni. Nyugdíjba vonultam, itthon teszek-veszek, amit éppen szükséges a családnak. Van egy 23 éves unokám, a lányom gyereke, és a fiának két gyereke van.

– *Nem gondolt arra soha, hogy felkeresi a szülőfaluját, ott Dobrudzsában?*

– Gondolni gondoltam erre, de nem nagyon volt rá akaratom. A fiam egyszer járt arafelé. Őszintén szólva semmi jó emlék nem köt ahhoz a településhez.

Dérer Ferenc